

Kaisa Mustajärvi

VT 3 PARANTAMINEN VÄLILLÄ YLÖJÄRVI-HÄMEENKYRÖ**Natura-tarveharkinta**

Liiteraportti ympäristövaikutusten arviointiselostukseen

RAMBOLL

3

Sisältö

1 JOHDANTO	5
2 ARVIOINTIVELVOLLISUUDEN MÄÄRÄYTYMINEN JA PERUSTEET	6
3 ARVIOITAVAT VAIHTOEHDOT	7
4 NATURA-ALUEET HANKEALUEEN VAIKUTUSPIIRISSÄ	7
5 MENETELMÄKUVAUS	8
6 SARKKILANJÄRVI (FI0309006), SPA	9
6.1 Alueen kuvaus	9
6.2 Suojelun perusteet	9
6.2.1 Lintudirektiivin liitteen I linnut	9
6.2.2 Lintudirektiivin liitteessä I mainitsemattomat säännöllisesti esiintyvät muuttolinnut	9
6.3 Natura-arvioinnin tarveharkinta	9
6.3.1 Vaihtoehto 0+	10
6.3.2 Vaihtoehdot 1 ja 2	10
6.3.3 Vaihtoehdot 3a ja 3b	12
6.4 Haitallisten vaikutusten vähentäminen	13
7 PINSIÖN-MATALUSJOKI FI0356004, SCI	14
7.1 Suojelun perusteet	14
7.1.1 Luontodirektiivin luontotyytit (%)	14
7.1.2 Luontodirektiivin liitteen II lajit	14
7.2 Natura-arvioinnin tarve	14
7.3 Vaihtoehto 0+	15
7.4 Vaihtoehto 1	15
7.5 Vaihtoehto 2	15
7.6 Vaihtoehdot 3a ja 3b	16
7.7 Haitallisten vaikutusten estäminen	16
8 PERKONMÄKI, FI356001, SCI	17
8.1 Alueen kuvaus	17
8.2 Suojelun perusteet	17
8.2.1 Luontodirektiivin luontotyytit (%)	17
8.3 Natura-arvioinnin tarveharkinta	17
8.4 Vaihtoehdot 1 ja 0+	18
8.5 Vaihtoehdot 2, 3a ja 3b	18
8.6 Haitallisten vaikutusten lieventäminen	19
9 HIRVIJÄRVI, FI356005, SPA	20

9.1	Alueen kuvaus	20
9.2	Suojelun perusteet	20
9.2.1	Lintudirektiivin liitteen I linnut	20
9.2.2	Lintudirektiivin liitteessä I mainitsemattomat säännöllisesti esiintyvät muuttolinnut	20
9.3	Natura-arvioinnin tarve	20
9.4	Vaihtoehdot 1 ja 0+	20
9.5	Vaihtoehdot 2, 3b ja 3a	21
10	JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTOIMET	21

1 JOHDANTO

Ramboll Finland suunnittelee valtatie 3 parantamista välillä Ylöjärven Sopenmäki – Hämeenkyrön Sarkkila. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA-menettely) on käynnissä. Parannussuunnitelmassa on esitetty useita vaihtoehtoisia linjauksia, joita tarkastellaan YVA-menettelyssä.

Hankkeen tarkastelualueella sijaitsee useita Natura 2000 -alueita. Natura-tarveharkinnassa käsitellään valtatie 3 parannushankkeen tielinjausvaihtoehtojen mahdollisia haitallisia vaikutuksia hankealueen ja sen vaikutuspiirissä oleviin Natura 2000 -alueisiin. Tarkastelun perusteella arvioidaan luonnonsuojelulain 10 luvun 65 §:n mukaisen varsinaisen Natura-arvioinnin tarvetta näiden tarkasteltujen Natura-alueiden osalta. Luonnonsuojelulain mukainen Natura 2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointivelvollisuus syntyy, mikäli hankkeen vaikutukset kohdistuvat Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin, vaikutukset ovat luonteeltaan heikentäviä, laadultaan merkittäviä tai ennalta arvioiden todennäköisiä.

Luonnonsuojelulain Natura 2000 -verkostoa koskevassa 10 luvussa, sen 65 pykälässä todetaan että mikäli hanke tai suunnitelma joko yksin tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luontoarvoja, on hankkeen toteuttajan asianmukaisesti arvioitava nämä vaikutukset. Luvun 66 pykälän mukaan viranomainen ei saa myöntää hankkeelle lupaa eikä hyväksyä suunnitelmaa mikäli arviointi osoittaa hankkeen merkittävästi heikentävän alueen luontoarvoja, joiden suojelemiseksi alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon.

Arvioinnin perusteella esitetään mihin suunnittelualueen lähistöllä oleviin Natura 2000 -alueisiin tulee soveltaa luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista varsinaista Natura-arviointia osana YVA-menettelyä. Päätöksen Natura-arvioinnin tarpeellisuudesta kunkin Natura 2000 -alueen osalta tekevät ympäristöviranomaiset tämän arvioinnin perusteella.

Tarveharkinnan on tehnyt ekologi, FT Kaisa Mustajärvi.

2 ARVIOINTIVELVOLLISUUDEN MÄÄRÄYTYMINEN JA PERUSTEET

Luonnonsuojelulain (1997) Natura 2000 -verkostoa koskevassa 10 luvussa säädetään Natura 2000 -verkoston turvaamien luonnonarvojen huomioon ottamisesta hankkeiden ja suunnitelmien valmistelussa sekä päätöksenteossa. Luvun 10 pykälässä 65 todetaan, että mikäli hanke tai suunnitelma joko yksin tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Arviointivelvollisuus syntyy mikäli hankkeen vaikutukset kohdistuvat Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin, ovat luonteeltaan heikentäviä, laadultaan merkittäviä tai ennalta arvioiden todennäköisiä.

Natura-luontoarvot, joiden näkökulmasta vaikutuksia on tarkasteltava, ovat joko:

- SCI-alueilla luontodirektiivin liitteen I luontotyyppinä
- SCI-alueilla luontodirektiivin liitteen II lajeja
- SPA-alueilla lintudirektiivin liitteen I lintulajeja
- SPA-alueilla lintudirektiivin 4.2 artiklassa tarkoitettuja muuttolintuja.

Arvioinnin perusteena tarkastellaan niitä luontoarvoja, joiden perusteella alue on liitetty Natura-verkostoon eli SPA-alueilla linnustoa ja SCI-alueilla luontotyyppinä ja uhanalaisia lajeja. Vaikka esim. SPA-alueella voi olla myös muita Natura-verkoston luontoarvoja esim. suojeltavia luontotyyppinä, tarkastelussa tulee tarkastella vain niitä perusteita, joilla alue on Natura 2000 -verkostoon liitetty.

3 ARVIOITAVAT VAIHTOEHDOT

Ympäristövaikutusten arvioinnissa vertailtavat vaihtoehdot ovat seuraavat:

- VE 0+ Nykyisen valtatie parantaminen pienin toimenpitein
- VE 1 Nykyisen tien parantaminen 4-kaistaiseksi, 2+2 kaistaa
- VE 2 Uusi lyhyt linjaus, 2+2 kaistaa
- VE 3 Uusi pitkä linjaus, jossa alavaihtoehdot 3a ja 3b, 2+2 kaistaa

Arvioitavat vaihtoehdot ja niiden sijainti Natura-alueisiin verrattuna on esitetty YVA-selostuksessa. VE 0 eli hankkeen toteuttamatta jättäminen ei ole varsinainen tutkittava vaihtoehto, vaan muita vaihtoehtoja verrataan nykytilanteeseen. Vertailuvaihtoehto sisältää nykytilanteen sekä rakenteilla olevat ja lähiaikoina toteutettavat parantamistoimenpiteet.

4 NATURA-ALUEET HANKEALUEEN VAIKUTUSPIIRISSÄ

Seuraavien Natura-alueiden on arvioitusijaitsevan hankealueella tai sellaisella etäisyydellä hankealueesta, että niihin kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida.

1. Sarkkilanjärvi (FI0309006), SPA
2. Perkonmäki, FI356001, SCI
3. Pinsiön-Matalusjoki FI0356004, SCI
4. Hirvijärvi, FI356005, SPA

Alueiden sijainti linjausvaihtoehtoihin verrattuna on esitetty YVA-selostuksessa.

5 MENETELMÄKUVAUS

Natura-alueille mahdollisesti kohdistuvat vaikutukset arvioidaan ensimmäisessä vaiheessa laatimalla Natura-arvioinnin tarveselvitys. Valtatien 3 parantamisen välillä Sarkkila-Soppeenmäki vaikutuksia Natura 2000 -alueisiin on tarkasteltu ja varsinaisen luonnonsuojelulain mukaisen Natura-arvioinnin tarvetta arvioitu:

- a) selvittämällä mahdollisia Natura 2000 -alueiden suojelun perustana oleviin tekijöihin kohdistuvia vaikutusmekanismeja
- b) arvioimalla suojelun perustana oleviin tekijöihin kohdistuvien, hankkeesta yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa aiheutuvien heikentävien vaikutusten potentiaalista merkittävyyttä ja todennäköisyyttä.

Natura 2000 -alueiden luontoarvoja joita on tarkasteltu ovat:

- SCI-alueilla luontodirektiivin liitteen I luontotyyppejä
- SCI-alueilla luontodirektiivin liitteen II lajeja
- SPA-alueilla lintudirektiivin liitteen I lintulajeja
- SPA-alueilla lintudirektiivin 4.2. artiklassa tarkoitettuja muuttolintuja

Tarveharkinnan arviointi on kohdistettu ainoastaan näihin Natura-alueiden tietolomakkeissa mainittuihin luontotyypeihin tai lajeihin. Mikäli johonkin Natura 2000 -alueen suojelun perustana olevaan lajiin tai luontotyyppiin kohdistuu arviolta todennäköinen ja merkittävä heikentävä vaikutus kyseisen Natura-alueen kokonaisuus huomioon ottaen, ylittyy varsinaisen luonnonsuojelulain mukaisen Natura-arvioinnin kynnyksen ja hankkeelle tulee tehdä varsinaisen Natura-arviointi kyseisen Natura 2000 -alueen osalta.

Ympäristöhallinto on antanut ohjeistuksen Natura-arvioinnin suoritustavasta mm. vaikutuksen heikentävyyden, merkittävyyden, ja todennäköisyyden arvioinnin osalta. Näitä ohjeita on sovellettu tässä tarveharkinnassa. Tarveharkinta on suoritettu pääosin olemassa olevan aineiston perusteella. Maastokäynneillä on tarkasteltu alueen pääpiirteitä, mutta erillisiä, esim. lajistosiselytyksiä, alueilta ei ole tehty.

6 SARKKILANJÄRVI (FI0309006), SPA

6.1 Alueen kuvaus

Sarkkilanjärven Natura-alue sijaitsee nykyisen valtatie 3 välittömässä läheisyydessä, tien eteläpuolella. Sarkkilanjärven kohdalla nykyistä tielinjaa noudattavat vaihtoehdot 0+, 1 ja 2. Vaihtoehdot 3a ja 3b ohittavat Sarkkilanjärven uudessa tielinjauksessa n. 800 metrin etäisyydellä Natura-alueen pohjoispuolella.

Sarkkilanjärvi on lintudirektiivin mukainen erityinen suojelualue eli ns. SPA -alue. Järvi on umpeenkasvava ja avovettä on enää 1–2 hehtaaria. Alueella kasvaa laajoja järvikorteikkoja.

Sarkkilanjärvi on valtakunnallisesti arvokas lintualue ja etenkin tärkeä muutonaikainen levähdyspaikka linnuille. Sarkkilanjärvi on valtakunnallisen lintuvesiohjelman kohde. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa Sarkkilanjärven alue on merkitty nat- ja S-merkinnöillä. Suojelu toteutetaan vesilain ja luonnonsuojelulain nojalla. Alueella on myös direktiivin I luontotyyppiä vaihtumisen- ja rantasuot (41 %).

Natura 2000 -tietolomakkeen tietojen mukaan alueen linnuston kannalta suurimpana uhkana nähdään järven umpeenkasvu. Alueella tehtiin vuonna 2007 kunnostustoimia, joissa kaivettiin pohjoispään ruovikoihin allikoita alueen pesimälinnuston elinolosuhteiden parantamiseksi.

6.2 Suojelun perusteet

6.2.1 Lintudirektiivin liitteen I linnut

- kalatiira, *Sterna hirundo*
- kaulushaikara, *Botaurus stellaris*
- liro, *Tringa glareola*
- luhtahuitti, *Porzana porzana*
- ruisräikkä, *Crex crex*

6.2.2 Lintudirektiivin liitteessä I mainitsemattomat säännöllisesti esiintyvät muuttolinnut

- heinätavi *Anas querquedula*
- jouhisorsa *Anas acuta*
- punajalkaviklo *Tringa totanus*

6.3 Natura-arvioinnin tarveharkinta

Tiehanke saattaa aiheuttaa haitallisia vaikutuksia Natura-alueen suojeluperustana oleviin Sarkkilanjärvessä esiintyviin pesiviin lintudirektiivin liitteen I lintuihin ja artiklan 4.2. tarkoittamiin muuttolintuihin, mikäli tien rakentamisesta ja tieliikenteestä aiheutuva melu häiritsee pesintää tai levähtäviä muuttolintuja. Rakennusvaiheessa myös maansiirtotoista aiheutuva häirintävaiku-

tus, mahdolliset maansiirtotöiden aiheuttama ruovikoiden väliaikainen kaivu ja niistä johtuva veden kiintoainekuormituksen lisääntyminen voivat vaikuttaa haitallisesti Sarkkilanjärven lintujen elinolosuhteisiin ja siten niihin perustettiin, joilla alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon. Alueen ruovikkojen umpeenkasvu on mainittu Natura-tietolomakkeessa tärkeimmäksi alueen linnuston elinolosuhteita uhkaavaksi tekijäksi.

Järven vedenlaatuun voi vaikuttaa myös tieltä huuhtoutuva tiesuola. Koska järvi on ollut jo pitkään tiesuolauksen vaikutuspiirissä eikä vedessä ole havaittavissa kohonneita suolapitoisuuksia, voidaan olettaa, että tiesuolauksen lisääntymisellä ei ole merkittävää vaikutusta linnuston elinolosuhteisiin järvellä, jos tie muutetaan kaksikaistaisesta nelikaistaiseksi.

6.3.1 Vaihtoehto 0+

Sarkkilanjärven Natura-alue sijaitsee vaihtoehdon 0+ välittömässä läheisyydessä, mutta tehtävät lievät muutokset (vaihtuvat nopeusrajoitukset, valaistuksen lisääminen) eivät vaikuta alueen linnustoon. Vaihtoehto ei eroa linnuston kannalta nykyisestä linjauksesta, joten erillistä Natura-arviointia linjauksen vaikutuksesta ei tarvita.

6.3.2 Vaihtoehdot 1 ja 2

Vaihtoehdoissa 1 ja 2 nykyinen tie muutetaan Sarkkilanjärven kohdalla 4-kaistaiseksi (2+2 kaistaa) ja uudet 2-kaistaa sijoitetaan nykyisen linjauksen pohjoispuolelle, jolloin uusi tielinjaus ei tule oleellisesti nykyistä linjaa lähemmäksi Sarkkilanjärven Natura 2000 -aluetta (kuva 1).

Kuva 1. Vaihtoehdon 1. sijoittuminen Sarkkilanjärven Natura – 2000 alueeseen läheisyydessä

Vaihtoehtojen toteuttamisen vaikutukset Sarkkilanjärven linnustoon voidaan jakaa rakentamisen aikaisiin (lyhytaikaiset vaikutukset) ja tien uuden 4-kaistaisen vaihtoehdon liikennöinnin aiheuttamiin, pitkäaikaisiin vaikutuksiin.

Rakentamisen aikana maansiirtokoneiden ja muiden koneiden aiheuttama melu ja tien rakentamisen aiheuttamat maaperän ja vesistön muokaus sekä liikenteen väliaikaiset ohjausjärjestelyt voivat aiheuttaa haittaa linnustolle. Tien rakentaminen voidaan kuitenkin toteuttaa sellaisena aikana, että siitä on linnustolle mahdollisimman vähäistä haittaa. Rakennustöiden aiheuttama meluhaitta linnustolle on väliaikainen, eikä sillä voida katsoa olevan sellaista vaikutusta, että ne arvot, joilla alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon, vaarantuisivat pitkällä tähtäimellä.

Linnustolle voi potentiaalisesti aiheuttaa haittaa kiintoainekuormituksen lisääntyminen rakennustöiden aikana Rokkakoskenjoessa ja Sarkkilanjärven alueella. Kiintoainekuormituksen hetkellinen lisääntyminen samentaa vettä ja lisää lievästi ruovikoiden umpeenkasvua. Nämä tekijät voivat haitata lievästi linnuston elinolosuhteita alueella. Kiintoainekuormituksen lisääntyminen on hetkellistä, eikä pitkäaikaista ja pysyvää.

Umpeenkasvua voidaan estää kunnostustoimin, joita alueella on tehty vuonna 2007. Koska järvi on luontaisesti umpeenkasvava, on alueella joka tapauksessa tulevaisuudessa tehtävä kunnostustoimia ruovikoiden auki pitämiseksi ja allikoiden säilyttämiseksi. Kiintoainekuormituksen haittavaikutuksia voidaan lieventää ajoittamalla allikoiden kunnostustyöt tienrakentamisen

12

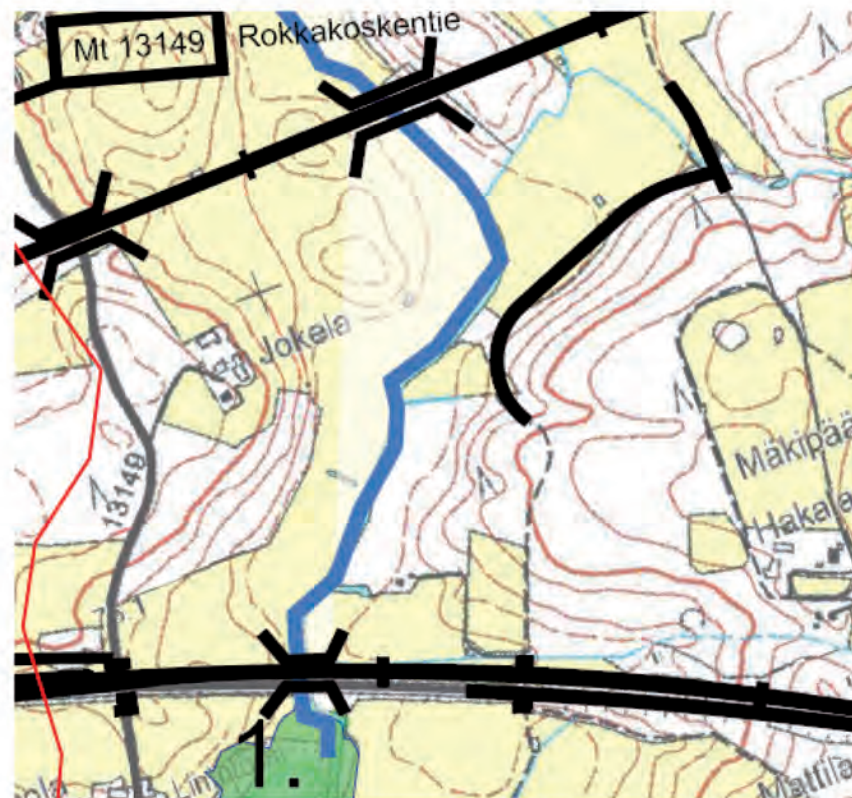
jälkeiseen aikaan. Kuitenkin niin, että linnustolle jää riittävästi aikaa toipua tien rakentamisen aiheuttamasta häiriövaikutuksesta.

Vaihtoehtoissa 1 ja 2 melusuojuuksia parannetaan Sarkkilanjärven kohdalla, niin että melutasot pienenevät järvellä. Linjauksilla 1 ja 2 on siten nykytilaan verrattuna linnuston elinolosuhteita parantava vaikutus tieliikenteen aiheuttaman melun suhteen.

Vaikka vaihtoehtoilla 1 ja 2 on lieviä rakentamisen aikaisia vaikutuksia Sarkkilanjärven linnustoon, ei niiden katsota olevan pitkällä aikavälillä niin merkittäviä, että ne vaarantaisivat niitä arvoja, joilla järvi on liitetty Natura 2000 -verkostoon. Vaihtoehtojen 1 ja 2 Natura-arviontia ei nähdä tarpeelliseksi.

6.3.3 Vaihtoehdot 3a ja 3b

Linjausvaihtoehtoissa 3a ja 3b tielinjaus siirretään n. 800 m etäisyydelle Natura 2000 -alueelta. Tie toteutetaan 4-kaistaisena (2+2). Nykyinen tielinjaus jää paikallistieksi.

Kuva 2. Vaihtoehtojen 3a ja 3b etäisyys Sarkkilanjärven Natura-alueesta on n. 800 metriä

13

Mikäli vaihtoehdot 3a tai 3b toteutetaan, vähenee liikenteen aiheuttama melu Sarkkilanjärven Natura-alueella. Meluvaikutusten suhteen vaihtoehdot 3a ja 3b parantavat alueen linnuston elinolosuhteita itse Natura-alueella. Osa Natura-alueen linnustosta voi kuitenkin ruokailla nykyisen linjauksen pohjoispuolella sijaitsevilla pelloilla, joille uudet linjaukset rakennetaan. Uusi tielinjaus lisää myös melualueita Natura-alueen pohjoispuolella.

Kuten vaihtoehtoissa 1 ja 2, linnustolle voi potentiaalisesti aiheuttaa lievää haittaa kiintoainekuormituksen lisääntyminen rakennustöiden aikana Rokkakoskenjoessa ja Sarkkilanjärvessä. Kiintoainekuorman lisääntyminen ei ole kuitenkaan niin merkittävää kuin vaihtoehtoissa 1 ja 2, koska osa kiintoaineesta ehtii laskeutua Rokkakoskenjokeen ennen sen päätymistä Sarkkilanjärveen. Kiintoainekuormituksen lisääntyminen voi lisätä ruovikoiden umpeenkasvua ja haitata siten linnuston elinolosuhteita alueella. Umpeenkasvua voidaan kuitenkin estää kunnostustoimin, joita alueella on tehty vuonna 2007. Koska järvi on luontaisesti umpeenkasvava, on alueella tehtävä luontaisestikin kunnostustoimia ruovikoiden auki pitämiseksi ja allikoiden säilyttämiseksi. Kiintoainekuormituksen haittavaikutuksia voidaan lieventää ajoittamalla allikoiden kunnostustyöt tienrakentamisen jälkeiseen aikaan. Kunnostustyöt on kuitenkin tehtävä niin, että linnustolle jää riittävästi aikaa toipua tien rakentamisen aiheuttamasta häiriövaikutuksesta.

Tien rakentamisen aiheuttama kiintoainekuormituksen lisäys on väliaikaista. Verrattuna pelloilta tulevaan jatkuvaan kuormitukseen, tien rakennuksen aiheuttama kuormitus on todennäköisesti vähäistä. Pelloilta tulevalla kuormituksella on lisäksi rehevöittävä vaikutus, joka aiheuttaa ruovikoiden umpeenkasvua voimakkaammin kuin kiintoainekuormitus. Tien rakentaminen ei lisää rehevöittävää kuormitusta.

Vaikka vaihtoehtoilla 3a ja 3b on rakentamisen aikaisia vaikutuksia Sarkkilanjärven linnustoon, ei niiden katsota olevan pitkällä aikavälillä niin merkittäviä, että ne vaarantaisivat niitä arvoja, joilla järvi on liitetty Natura 2000 -verkostoon ja vaihtoehtojen 3a ja 3b osalta tulisi tehdä erillinen Natura-arviointi.

6.4 Haitallisten vaikutusten vähentäminen

Rakentaminen tulee ajoittaa niin, että alueen linnustolle on mahdollisimman vähän haittaa (rauhoiittaa muutto- ja pesintäaika). Kiintoainekuormituksen vaikutuksia Rokkakoskenjoessa ja Sarkkilanjärvessä tulee seurata rakentamisen aikana ja tarvittaessa puhdistaa allikoita ja ruovikoita kiintoaineesta. Järven kunnostustoimet, eli allikoiden kaivamisen uusiminen, kannattaa suunnitella tien rakentamisen jälkeiseen aikaan, kuitenkin niin että linnustolle jää riittävästi aikaa toipua häiriöistä.

7 PINSIÖN-MATALUSJOKI FI0356004, SCI

Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000-alue sijaitsee n. 1 km etäisyydellä nykyisen tielinjauksen eteläpuolella. Tietä lähinnä olevalla alueella sijaitsee lähteinen lehto, jossa on kosteaa lehtoa ja lehtokorpea. Joki saa alkunsa tässä lehdossa sijaitsevasta lähteestä, josta purkautuu Pinsiönharjussa muodostunutta pohjavettä. Lähteitä purkautuu joen yläjuoksulla myös muualta. Lehtoalue kuuluu valtakunnallisen lehtojensuojeluohjelman kohteisiin ja pieni osa lehdosta on rauhoitettu myös luonnonsuojelulailla. Joen alajuoksulla, jonne matkaa nykyiseltä tielinjaukselta on matkaa jo useita kilometrejä, tavataan valtakunnallisesti uhanalaista jokihelmisimpukkaa. Etelä-Suomessa lajia tavataan enää muutamilta esiintymispaikoilta. Alueella esiintyy myös luontodirektiivin II-lajia, jokihelmisimpukkaa.

Kohde on valtakunnallisesti arvokas ja joen alkamiskohdan lähdelehto kuuluu valtakunnallisen lehtojensuojeluohjelman kohteisiin. Osa alueesta on rauhoitettu yksityiseksi luonnonsuojelualueeksi ja Pirkanmaan maakunta-kaavassa alueella on SL1-merkintä. Koko joki on luokiteltu valtakunnallisessa pienvesi-inventoinnissa arvokkaaksi. Suojelun toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki joen pohjoisosan lehtoalueella, muualla vesilaki. Uhanalaisen eläinlajin elinoloihin huonontavasti vaikuttavat toimet (esim. jäteveden johtaminen, vesimäärän pienentäminen) on kielletty. Kasteluveden otto on mahdollista, samoin joen lähipeltojen kuivatustilan ylläpito.

7.1 Suojelun perusteet

7.1.1 Luontodirektiivin luontotyytit (%)

Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa <i>Ranunculon fluitans</i>	80 %
Fennoscandian lähteet ja lähdesuot	0 %
Boreaaliset lehdot	5 %

7.1.2 Luontodirektiivin liitteen II lajit

Jokihelmisimpukka

7.2 Natura-arvioinnin tarve

Tiehanke voi potentiaalisesti vaikuttaa alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppihin ja uhanalaiseen lajiin, mikäli sen seurauksena Natura-alueen vesitasapaino, lähinnä pohjavesiolosuhteet muuttuvat. Mikäli hanke vähentää Pinsiön-Matalusjoessa virtaavan veden määrää vähentämällä lähteestä purkautuvan veden määrää, voivat alueella esiintyvät luontotyytit ja jokihelmisimpukka vaarantua.

Alueella esiintyvistä luontotyypeistä voivat potentiaalisesti vaarantua vuorten alapuoliset tasankojoet (*Ranunculon fluitantis* -kasvillisuutta), jota alueesta on 80 % (eli Työlänoja). Tätä luontotyyppiä edustavat joet ovat jokia ja puroja, joissa on vedenalaista tai kelluslehtistä kasvillisuutta. Luontotyyppiin kuuluvat luonnontilaiset pikkujoet ja purot ja siihen voi kuulua myös luonnontilai-

suutta hieman menettäneitäkin kohteita, jos niissä on arvokasta lajistoa. Purojen ja jokien luonnontilaan vaikuttavat mm. perkaukset, rantavyöhykkeen kasvillisuuden luonnontilaisuus, ojitukset valuma-alueella sekä hajakuormitus. Lisäksi veden vähyyden vuoksi voi vaarantua luontotyyppi Fennoscandian lähteet ja lähdesuot (<1 %). Tien rakennuksella ja veden saannin muutoksella ei ole vaikutuksia boreaalisten lehtojen esiintymiseen alueella.

Alueen lähteen vesi muodostuu todennäköisesti sen pohjoispuolella sijaitsevalla Miharin pohjavesialueella (0210808, muodostumisalue 2.74 km², pohjavesialue 3,88 km²), joka sijaitsee Pinsiön-Matalusjoen alueen pohjoispuolella.

Kyseiseen Natura 2000 -alueeseen kohdistuvia vaikutuksia tarkastellaan tässä tarveharkinnassa sen perusteella aiheuttavatko ne niin merkittävää vähenemistä alueen pohjavesisuhteissa, että jokihelmisimpukan tai alueen luontotyyppien esiintyminen todennäköisesti vaarantuu.

7.3 Vaihtoehto 0+

Vaihtoehtoissa 0+ tietä parannetaan n. 2 km etäisyydellä Natura-alueesta. Alueella tehtävät parannustoimet eivät todennäköisesti vaikuta alueen vesitasapainoon. Tie alueella pohjaveden purkautumissuunta on todennäköisesti etelään ja lähdealueella pohjoiseen. Lähteen pohjavedet muodostuvat pääosin harjuaalueella, eli lähteen ja tien välisellä alueella, joten tien leventäminen ei katkaise tai heikennä yhteyksiä muodostumisalueen ja purkautumiskohdan eli Matalusjoen lähteen välillä. Vaihtoehdolla 0+ ei ole todennäköisiä merkittäviä vaikutuksia Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000 -verkoston perustana oleviin luontoarvoihin, eikä erillistä Natura-arviointia tarvita.

7.4 Vaihtoehto 1

Vaihtoehdossa 1 nykyinen tie muutetaan nelikaistaiseksi (2+2 kaistaa), lähimmillään n. 2 km etäisyydellä Natura-alueesta. Vaikutukset ympäristöön ovat voimakkaampia kuin vaihtoehdossa 0+ ja uudet kaistat voivat marginaalisesti pienentää pohjaveden muodostumisalueen kokoa. Mutta koska tie ei ole purkautumissuunnassa muodostumisalueen ja lähteen välissä, ja etäisyyttä toimenpiteiden ja kohteen välissä on 2 km, vaikutukset alueen vesitasapainoon eivät ole todennäköisiä. Parannustoimet eivät todennäköisesti vaikuta alueen vesitasapainoon, niin että alueen luontoarvot vaarantuisivat. Lähteen pohjavedet muodostuvat pääosin harju-alueella, eli lähteen ja tien välisellä alueella, joten tien leventäminen ei katkaise tai heikennä yhteyksiä muodostumisalueen ja purkautumiskohdan eli Matalusjoen lähteen välillä. Vaihtoehdolla 1 ei ole todennäköisiä merkittäviä vaikutuksia Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000 -verkoston perustana oleviin luontoarvoihin, eikä erillistä Natura-arviointia tarvita.

7.5 Vaihtoehto 2

Vaihtoehdossa 2 nelikaistainen tie (2+2) liittyy vanhaan linjaukseen noin 2 km etäisyydellä Pinsiön-Matalusjoen alueelta. Vaihtoehdossa 2 uusi tielinjaus kulkee pohjavesialueen ulkopuolella ja kohdassa, jossa tie liittyy vanhaan linjaukseen, se ei ole purkautumissuunnassa muodostumisalueen ja

lähteen välissä. Etäisyyttä toimenpiteiden ja kohteen välissä on 2 km, vaikutukset alueen vesitasapainoon niin, että alueen luontoarvot vaarantuisivat, eivät ole todennäköisiä. Lähteen pohjavedet muodostuvat pääosin harjualueella, eli lähteen ja tien välisellä alueella, joten tien leventäminen ei katkaise tai heikennä yhteyksiä muodostumisalueen ja purkautumiskohdan eli Matalusjoen lähteen välillä. Vaihtoehdolla 2 ei ole todennäköisiä merkittäviä vaikutuksia Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000 -verkoston perustana oleviin luontoarvoihin, eikä erillistä Natura-arviointia tarvita.

7.6 Vaihtoehdot 3a ja 3b

Vaihtoehdoissa 3a ja 3b uusi tielinjaus siirtää valtatie pois pohjavesialueelta. Näillä vaihtoehdoilla ei ole vaikutuksia Pinsiön-Matalusjoen pohjavesitasapainoon, eikä siten niihin luontoarvoihin, joilla alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon. Erillistä Natura-arviota ei näiden vaihtoehtojen osalta tarvita.

7.7 Haitallisten vaikutusten estäminen

Vaihtoehtojen 0+ ja 1, 2 kohdalla on huolehdittava että tien parannustoimilla ei muuteta alueen pohjavesiolosuhteita niin, että pohjaveden määrä Natura 2000 -alueella purkautuvassa lähteessä vähenee.

8 PERKONMÄKI, FI356001, SCI

8.1 Alueen kuvaus

Perkonmäki (pinta-ala 24 ha) on edustava ja monipuolinen vanhan metsän alue. Se sijaitsee lähimpänä linjausvaihtoehtoja 2 ja 3a ja 3b, n. 1 km etäisyydellä. Sen läpi virtaa luonnontilainen puro, jonka varrella on lehtoa. Metsä on varttunutta ja kuusivaltaista. Alueella esiintyy myös pikkusieppoa ja lepinkäistä, sekä liito-oravaa mutta nämä lajit eivät ole alueen suojeluperusteina.

Alue kuuluu vanhojen metsien suojeluohjelman yksityismaiden kohteisiin. Pirkanmaan seutukaavassa alueella on SL1-merkintä. Suojelun toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki.

Tielinjausten 2, 3a ja 3b varrelle Metsäkylän alueelle Perkonmäen Natura-alueen läheisyyteen ollaan laatimassa osayleiskaavaa, jossa alueelle kaavoitetaan runsaasti lisää asutusta sekä teollisuutta. Myös kaavoitusalueen vesien johtamisella voi olla vaikutuksia Perkonmäen vesitasapainoon. Tässä Natura-arvioinnin tarveharkinnassa käsitellään uusien tielinjausten vaikutuksia Natura-alueeseen.

8.2 Suojelun perusteet

8.2.1 Luontodirektiivin luontotyytit (%)

Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa <i>Ranunculon fluitans</i>	2 %
*Luonnontilaiset tai niiden kalt. vanhat havu-lehtipuusekametsät	90 %
Boreaaliset lehdot	8 %

8.3 Natura-arvioinnin tarveharkinta

Valtatien 3 parantamishankkeen suunnittelualueelta virtaa pintavesiä Työlänjoaa pitkin Perkonmäen Natura-alueelle. Perkonmäki, kuten vaihtoehtojen 2, 3a ja 3b linjaus Metsäkylän pohjoispuolella, kuuluu Vahantajoen valuma-alueeseen. Tiehanke saattaa vaikuttaa alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin ja mikäli tiehankkeen seurauksena Perkonmäen Natura-alueen vesitasapaino, lähinnä pintavesiolosuhteet oleellisesti muuttuvat. Veden määrään Työlänjoassa voivat vaikuttaa hulevesien uudelleen ohjaus sekä kuivatukset ja laatuun tien suolaus ja mahdolliset öljyhiilivedyt.

Alueella esiintyvistä luontotyypeistä voivat vaarantua vuorten alapuoliset tasankojoet, eli Työlänjoa, jota alueesta on 2 %. Vuorten alapuoliset tasankojoet (*Ranunculon fluitantis* –kasvillisuutta) ovat jokia ja puroja, joissa on vedenalaista tai kelluslehtistä kasvillisuutta. Luontotyyppiin kuuluvat luonnontilaiset pikkujoet ja purot ja siihen voi kuulua myös luonnontilaisuutta hieman menettäneitäkin kohteita, jos niissä on arvokasta lajistoa. Purojen ja jokien luonnontilaan vaikuttavat mm. perkaukset, rantavyöhykkeen kasvillisuuden luonnontilaisuus, ojitukset valuma-alueella sekä hajakuormitus. Boreaalisten lehtojen (8 %) ja luonnontilaisten tai niiden kaltaisten vanhojen havulehtipuisten sekametsien (80 %) tilaan linjauksien aiheuttamilla vedenvirtauksen muutoksilla ei ole vaikutusta.

Kyseiseen Natura 2000 -alueeseen kohdistuvien vaikutusten osalta Natura tarveharkinnassa arvioidaan aiheuttavatko ne niin merkittäviä muutoksia pintaveden laadussa ja määrässä, että alueen luontotyypeistä vuorten alapuoliset tasankojoet esiintyminen todennäköisesti vaarantuu.

8.4 Vaihtoehdot 1 ja 0+

Vaihtoehdot 0+ (nykyisen linjauksen lievä parantaminen) ja 1 (nykyisen linjauksen leventäminen 4-kaistaiseksi) eivät vaikuta oleellisesti pintavesien nykytilanteeseen Työlänjoassa, eivätkä siksi aiheuta oleellisia muutoksia Työlänjoan vedenlaadussa tai määrässä. Vaihtoehdoilla ei ole vaikutuksia Perkonmäen Natura-alueen arvoihin, joilla alue on liitetty Naturaan eikä erillistä Natura-arviota tarvita.

8.5 Vaihtoehdot 2, 3a ja 3b

Vaihtoehdot 2, 3a ja 3b kulkevat n. 1 km etäisyydellä Perkonmäen Natura 2000 -alueesta ja ylittävät Työlänjoan samassa kohdassa. Tielinjaus kulkee lähimmillään n. 1 km etäisyydellä Perkonmäen alueesta ja tiealueen hulevedet kulkeutuvat Perkonmäen Natura-alueen kautta kulkevaan Työlänjoaan. Näillä vaihtoehdoilla voi siten olla vaikutuksia alueen luontotyyppiin "vuorten alapuoliset tasankojoet". Varsinaiselta tiealueelta valuu hulevesiä kuitenkin vähän ja Työlänjoa on jo valmiiksi kuormitettu Kuruntieltä valuvilla hulevesillä, joten tienpidolla ei ole todennäköisesti merkittäviä muutoksia vedenlaatuun Työlänjoassa. Tien suolaus voi kuitenkin osaltaan lisätä suolan määrää Työlänjoassa ja vaikuttaa siten vedenlaatuun.

Tieltä valuu hulevesiä Työlänjoaan noin kilometrin matkalta. Valtatietä suolaan yleisesti n. 12 t/km. Natura-alueella Työlänjoan keskivirtaamaksi on laskettu 71–65 l/s (Vaikutukset Perkonmäen Natura-alueeseen – Natura-arvioinnin tarveharkinta, Ylöjärven kaupunki, 2007), jolloin voidaan laskea, että tiesuolauksen lisäys on vuodessa n. 0,186 mg/l. Tässä laskelmassa on oletuksena, että kaikki tielle kilometrin matkalle ajettu suola kulkeutuu Työlänjoaan ja että virtaama on tasainen läpi vuoden. Todellisuudessa suola huuhtoutuu ojaan ajoittaisina piikkeinä, esim. kevään sulavesien mukana. Keskimääräinen taso kuitenkin osoittaa, että suolan lisäys ei todennäköisesti vaikuta merkittävästi Natura-alueen luontotyyppiin esiintymiseen.

Tien rakennusvaiheessa vaihtoehtojen 2, 3a ja 3b rakentaminen tulee lisäämään kiintoainekuormitusta Työlänjoaan. Kiintoainekuormitus on kuitenkin lyhytaikaista, eikä sillä ole todennäköistä merkittävää vaikutusta pidemmällä aikavälillä luontotyyppiin "pienet joet ja purot" esiintymiseen Perkonmäen Natura-alueella. Kiintoainekuormituksen määrään voidaan vaikuttaa erilaisilla vesienkäsittelymenetelmillä ja rakentamisen oikealla ajoittamisella.

Tien hulevesien johtaminen voi muuttaa Työlänjoassa virtaavan veden määrää. Veden määrän väheneminen voi johtaa ajoittaiseen kuivuuteen, mikä voi vaarantaa Natura-alueen luontotyyppiin "pienet joet ja purot" luontaisen kasvillisuuden esiintymisen alueella. Hulevesien johtaminen voidaan kuitenkin huomioida tiesuunnittelussa ja vedet johtaa siten, että virtaama Työlänjoassa ei ratkaisevasti muutu. Vaihtoehdoilla ei ole vaikutuksia Perkon-

mäen Natura-alueen arvoihin, joilla alue on liitetty Naturaan eikä erillistä Natura-arviointia tarvita.

8.6 Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Vaihtoehtojen 2, 3a ja 3b rakennusvaiheessa on tarkkailtava kiintoainekuormitusta Työlänjoassa, ja tarvittaessa kiintoaineen kulkeutumista on hallittava esim. laskeutusalttaila, padoilla tai muilla vastaavilla menetelmillä. Rakentamisen ajoittaminen oikein vähentää myös oleellisesti kulkeutuvan kiintoaineen määrää.

Tien hulevesien johtaminen on suunniteltava niin, että veden virtaama Työlänjoassa ei olennaisesti muutu. Työlänjoan virtaamaan tulee tulevaisuudessa vaikuttamaan oleellisesti myös alueella käynnissä oleva kaavoitus ja uusien alueiden rakentaminen. Alueen suunnittelun ja rakentamisen yhteydessä on mahdollisuus suunnitella ja toteuttaa mahdollisia lievennystoimia.

Kyseiseen Natura 2000 -alueeseen kohdistuvien vaikutusten osalta Natura tarveharkinnassa arvioidaan aiheuttavatko ne niin merkittäviä muutoksia pintaveden laadussa ja määrässä, että alueen luontotyypeistä vuorten alapuoliset tasankojoet esiintyminen todennäköisesti vaarantuu.

8.4 Vaihtoehdot 1 ja 0+

Vaihtoehdot 0+ (nykyisen linjauksen lievä parantaminen) ja 1 (nykyisen linjauksen leventäminen 4-kaistaiseksi) eivät vaikuta oleellisesti pintavesien nykytilanteeseen Työlänojan samassa kohdassa, eivätkä siksi aiheuta oleellisia muutoksia Työlänojan vedenlaadussa tai määrässä. Vaihtoehdoilla ei ole vaikutuksia Perkonmäen Natura-alueen arvoihin, joilla alue on liitetty Naturaan eikä erillistä Natura-arviota tarvita.

8.5 Vaihtoehdot 2, 3a ja 3b

Vaihtoehdot 2, 3a ja 3b kulkevat n. 1 km etäisyydellä Perkonmäen Natura 2000 -alueesta ja ylittävät Työlänojan samassa kohdassa. Tielinjaus kulkee lähimmillään n. 1 km etäisyydellä Perkonmäen alueesta ja tiealueen hulevedet kulkeutuvat Perkonmäen Natura-alueen kautta kulkevaan Työlänojaan. Näillä vaihtoehdoilla voi siten olla vaikutuksia alueen luontotyyppiin "vuorten alapuoliset tasankojoet". Varsinaiselta tiealueelta valuu hulevesiä kuitenkin vähän ja Työlänoja on jo valmiiksi kuormitettu Kuruntieltä valuvilla hulevesillä, joten tienpidolla ei ole todennäköisesti merkittäviä muutoksia vedenlaatuun Työlänojassa. Tien suolaus voi kuitenkin osaltaan lisätä suolan määrää Työlänojassa ja vaikuttaa siten vedenlaatuun.

Tieltä valuu hulevesiä Työlänojaan noin kilometrin matkalta. Valtatietä suolaataan yleisesti n. 12 t/km. Natura-alueella Työlänojan keskivirtaamaksi on laskettu 71–65 l/s (Vaikutukset Perkonmäen Natura-alueeseen – Natura-arvioinnin tarveharkinta, Ylöjärven kaupunki, 2007), jolloin voidaan laskea, että tiesuolauksen lisäys on vuodessa n. 0,186 mg/l. Tässä laskelmassa on oletuksena, että kaikki tielle kilometrin matkalle ajettu suola kulkeutuu Työlänojaan ja että virtaama on tasainen läpi vuoden. Todellisuudessa suola huuhtoutuu ojaan ajoittaisina piikkeinä, esim. kevään sulavesien mukana. Keskimääräinen taso kuitenkin osoittaa, että suolan lisäys ei todennäköisesti vaikuta merkittävästi Natura-alueen luontotyyppiin esiintymiseen.

Tien rakennusvaiheessa vaihtoehtojen 2, 3a ja 3b rakentaminen tulee lisäämään kiintoainekuormitusta Työlänojaan. Kiintoainekuormitus on kuitenkin lyhytaikaista, eikä sillä ole todennäköistä merkittävää vaikutusta pidemmällä aikavälillä luontotyyppiin "pienet joet ja purot" esiintymiseen Perkonmäen Natura-alueella. Kiintoainekuormituksen määrään voidaan vaikuttaa erilaisilla vesienkäsittelymenetelmillä ja rakentamisen oikealla ajoittamisella.

Tien hulevesien johtaminen voi muuttaa Työlänojassa virtaavan veden määrää. Veden määrän väheneminen voi johtaa ajoittaiseen kuivuuteen, mikä voi vaarantaa Natura-alueen luontotyyppiin "pienet joet ja purot" luontaisen kasvillisuuden esiintymisen alueella. Hulevesien johtaminen voidaan kuitenkin huomioida tiesuunnittelussa ja vedet johtaa siten, että virtaama Työlänojassa ei ratkaisevasti muutu. Vaihtoehdoilla ei ole vaikutuksia Perkon-

Hirvijärven Natura-alueen arvoihin, joilla alue on liitetty Naturaan eikä erillistä Natura-arviota tarvita.

9.5 Vaihtoehdot 2, 3b ja 3a

Vaihtoehdot kulkevat lähinnä Perkonmäen Natura 2000 -aluetta ja Työlänojaa samassa linjauksessa. Tielinjaus kulkee lähimmillään n. 2 km etäisyydellä Hirvijärven alueesta. Ympäristövaikutusten arviointia varten tehdyn meluselvityksen mukaan tiemelu ei kantaudu uusilta linjauksilta Hirvijärvelle asti.

Vaihtoehdoilla ei ole vaikutuksia Hirvijärven Natura-alueen arvoihin, joilla alue on liitetty Naturaan eikä erillistä Natura-arviota tarvita.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTOIMET

Arvioinnin perusteella hanke ei minkään linjausvaihtoehdon osalta merkittävästi heikennä suunnittelualueella tai sen läheisyydessä sijaitsevien Natura-alueiden niitä luontoarvoja, joiden perusteella alueet on valittu Natura 2000 -verkostoon. Erillistä Natura-arviointia ei tarvita.

Mikäli arvioinnin perustana olevia lievennystoimenpiteiden osalta todetaan, että niitä ei voida toteuttaa, tai linjaukset oleellisesti muuttuvat suunnittelun myöhemmässä vaiheessa, tulee tarveharkinta tehdä uudelleen sen Natura-alueen suhteen johon muuttuneilla olosuhteilla arvioidaan olevan vaikutusta.

Ramboll Finland Oy

Jari Mannila
Johtava konsultti

Kaisa Mustajärvi
Suunnittelija